

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"ב

יוצא-לאור לחג השבועות, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חג השבועות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשל"ב (חלקה – בפעם הראשונה*), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש בו זמן מתן תורתנו, ה'תשע"ט,
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

(* ע"פ רשימה שנרשמה בעת ההתוועדות ע"י הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן שי' כץ (לאחר שערך הבדלה לעצמו).

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת* יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. בחג השבועות ישנם כמה ענינים, החל מהענינים המתבטאים בשמות החג,

— שכן, ע"פ תורת הבעש"ט¹ (על הפסוק² "לעולם ה' דברך נצב בשמים") ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש מבטא את תוכן הדבר, הנה כל שם מתאר ענין מסויים שישנו ביו"ט זה —

שהם: (א) חג השבועות³ — ע"ש "שבעה שבועות תספר לך"⁴, (ב) יום הביכורים⁵ — ע"ש שתי הלחם⁶ והם התירו הבאת הביכורים⁷, (ג) חג הקציר⁸ — לפי שאז זמן קציר חטים (שהרי קציר השעורים הוא בחג הפסח, כמ"ש במגילת רות⁹ (שבכמה קהלות נוהגים לקרותה בחג השבועות¹⁰) (בתחלת קציר שעורים", ומפרש רש"י: "בקצירת העומר הכתוב מדבר").

ב. ונוסף לזה ישנם עוד ענינים בחג השבועות:

(א) "זמן מתן תורתנו", שהרי הלכה כרבנן¹¹ שבששה בסיון ניתנה תורה¹². וענין זה קשור גם עם השם "חג שבועות", ע"ש "שבעה שבועות תספר לך" — כיון שע"י ספה"ע באו למ"ת, כמובא בר"ן¹³ שספה"ע מבטאת את הגעגועים שהיו לבנ"י למ"ת, שזוהי העבודה הקשורה עם מ"ת (כיון שהקב"ה נותן בחירה כו', בגלל שרוצה שכל הענינים יהיו ע"י עבודת האדם עצמו).

(ב) בעצרת מת דוד (כפי שנתגלה בתושבע"פ)¹⁴.

-
<p>(6) פרש"י שם.
(7) ביכורים פ"א מ"ג. פרש"י משפטים כג, טז.
(8) משפטים שם.
(9) א, כב.
(10) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד סי"ג. וש"נ.
(11) שבת פו, ב. וש"נ.
(12) שו"ע אדה"ז שם ס"א.
(13) סוף פסחים.
(14) ירושלמי (ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה פ"ב</p> | <p>(* תוכן כמה שיחות מהתוועדות זו — הוגה בשעתו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ח ע' 248 ואילך. במהדורא זו נערכה ההתוועדות בשלימותה, ושולבו בה כמה ענינים מהתוכן הנ"ל (המו"ל).
(1) תניא שעהיוה"א פ"א.
(2) תהלים קיט, פט.
(3) פ' ראה טז, יו"ד.
(4) שם, ט.
(5) פינחס כח, כו.</p> |
|---|---|

ובדורות האחרונים ניתוסף עוד ענין — (ג) שביום א' דחג השבועות נסתלק הבעש"ט¹⁵.

ומכיון ש"כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה מסיני"¹⁶ [שמצד זה אין חילוק בין תושב"כ לתושבע"פ, ואין חילוק באיזה זמן נתגלה הדבר], הרי מובן, שגם ענין ההילולא של דוד המלך והבעש"ט — אף שאירעו זמן רב לאחר היום דמ"ת — יש להם שייכות מיוחדת ליום דמ"ת, מכיון שביום מ"ת "ניתנו" גם ענינים אלו.

וכשם שמ"ת היא עבור כאו"א מישראל עד סוף כל הדורות, כן הוא גם בנוגע לההילולא של דוד המלך והבעש"ט, מכיון שהם נשיא ישראל (נשמות כלליות) של כל הדורות,

— שהרי דוד הוא "נעים זמירות (של כל) ישראל"¹⁷, וכן הוא בנוגע לבעש"ט, ש"לכשיפוצו מעינותיך (מעונות הבעש"ט) חוצה" יהי" אתי מר" דא מלכא משיחא¹⁸ (כיון שתורת החסידות היא חלק מתורתו של משיח¹⁹), והרי ביאת המשיח היא לכאו"א מישראל (ולכן יש לו שייכות לפנימיות התורה, גם אם אינו יודע מזה) —

הרי עניניהם ובמיוחד ענין ההילולא שלהם, שייכים לכל אחד ואחת מישראל, במשך כל הדורות.

ונוסף לזה: מכיון ש"דוד מלך ישראל חי וקיים"²⁰, הרי כל עניניו, ובפרט העלי' שלו שנעשתה בעת הסתלקותו²¹, הם חיים וקיימים גם עכשיו, ועד"ז הוא בנוגע לההילולא של הבעש"ט.

ומכיון שכל הענינים שבעולם (אפילו בדצ"ח ועאכו"כ במדבר), ועאכו"כ ענינים השייכים לבנ"י [והרי ג' ענינים הנ"ל שייכים לכאו"א מישראל עד סוף כל הדורות (כנ"ל)], הם (לא במקרה ח"ו, אלא) בהשגחה פרטית²², הרי מזה שג' ענינים אלו היו בחג השבועות, מוכח

ה"ג). הובא בתוד"ה עצרת — חגיגה יז, א. רות רבה פ"ג, ב: "בעצרת שחל להיות בשבת".
 15) כמאמר רבינו הזקן נ"ע (בענין הסתלקות הבעש"ט): "ביום הרביעי נטלו (בט"ת) המאורות", שכוונתו ליום הראשון דחג השבועות דשנת תק"ך שחל ביום הרביעי (יום השני דשבועות אי אפשר להיות חל ביום הרביעי). וראה לקו"ד ח"א לב, א. מב, א.
 16) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1088 הערה 11. לקו"ש ח"ט ע' 252.
 17) שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחלתה).
 18) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).
 19) ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ד ואילך (תו"מ חמ"ה ע' 260 ואילך).
 20) ר"ה כה, א.
 21) ראה תניא אגה"ק סי' זך וביאורו. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר (דש, סע"ב ואילך). ועוד.
 22) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.

שהם שייכים זה לזה²³ (וגם לענינו של החג²⁴), והסיבה לכך שכולם היו בחג השבועות היא הנקודה המשותפת שביניהם, כפי שיתבאר לקמן.

ג. אך ישנו ענין שבו רואים בהשקפה ראשונה את השייכות של שלשתם — השיעורים של חומש תהלים תניא (שהם דבר השווה לכל נפש): חומש — שייך למתן תורה — "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"²⁵. תהלים (שיש בו חמשה ספרים, כנגד חמשה חומשי תורה²⁶, ועד שאומרים ב"הי רצון" שלאחרי כל ספר "שהוא כנגד ספר כו") — שייך לדוד המלך. ותניא — שייך לבעש"ט, כידוע שספר התניא הוא תורה שבכתב של חסידות חב"ד²⁷ המבארת את תורת הבעש"ט²⁸.

ושלשתם מרומזים בתיבה אחת²⁹ — תיבת "חתת" (שבפסוק³⁰ "ויהי חתת אלקים על הערים") ר"ת חומש תהלים תניא³¹.

ויה"ר שתהי' היציאה מהגלות מבלי להתיירא מאף אחד, כמ"ש³⁰ "ויסעו ויהי חתת אלקים על ההרים", ובאופן ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"³², בעגלא דידן.

* * *

ד. אע"פ שאמרו חז"ל³³ "קבל את האמת ממי שאמרו", והיינו, שלא נוגע כ"כ מי הוא האומר, אלא העיקר הוא שזהו דבר אמיתי, הנה לפעמים הרי זה להיפך, שיש אנשים שכל מה שהם אומרים או עושים, הרי זו הוכחה שכך צריך לעשות. ובנוגע לענינו, מצינו ענין משותף בהנהגת משה דוד והבעש"ט, אשר, אפילו אם הי' זה אצל אחד מהם, די בכך להורות שכן צ"ל ההנהגה, וכש"כ כשמוצאים זאת אצל שנים מהם, ועאכו"כ כשמצינו זאת אצל שלשתם:

28) וכמורמו בהסכמתו של רי"ל הכהן לתניא במ"ש "וכעת ישמח ישראל בהגלות דברי קדשו", שכוונתו ב"ישראל" הוא (גם) להבעש"ט (ראה לקו"ד ח"א סא, א).
29) והרי כל הענינים שבאותה התיבה שייכים זל"ז (לקו"ש ח"ג ע' 782. וראה גם תו"מ חס"ד ע' 389. וש"נ).
30) וישלח לה, ה.
31) ראה קיצורים והערות לתניא (ע' כז). אג"ק שם ע' רסח.
32) בשלח יד, ח.
33) פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו לאבות. רמ"א בהקדמתו למחיר יין. ועוד.

23) ע"ד השייכות של ג' ענינים אלו — ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשכ"ח ס"כ (תו"מ חנ"ג ע' 45 ואילך). וש"נ.
24) ראה ירושלמי ר"ה פ"ד סה"ח (בנוגע למ"ת. ומזה מובן שכ"ה גם בנוגע לההילולא של דוד המלך והבעש"ט — שהרי ג' ענינים אלו שייכים זה לזה, כמבואר בארוכה במקומות שבהערה הקודמת).
25) אבות רפ"א.
26) ראה מדרש תהלים בתחלתו. תוד"ה שני חומשין — קידושין לג, א.
27) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. וש"נ.

מסופר במדרש³⁴ שהקב"ה בוחן הצדיקים אם ראויים הם להיות רועי ישראל, ע"י מרעה צאן: "בדק לדוד בצאן . . . הי' מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואח"כ מוציא הזקנים . . . אמר הקב"ה, מי שיודע לרעות צאן איש לפי כחו יבוא וירעה בעמי, הה"ד³⁵ מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו. ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו, כשהי' משה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיעו . . . הרכיבו על כתיפו והי' מהלך. אמר הקב"ה . . . אתה תרעה צאני ישראל" ועד"ז הי' בהבעש"ט, כידוע³⁶ שקודם התגלותו הי' עוזר למלמד תינוקות, הי' מוציאם ומביאם לה"חדר", הי' אומר עמהם איש"ר וכו'.

ה. ולכאורה אין זה מובן:

יתרו חותן משה — חכם גדול הי', מגדולי שרי פרעה³⁷, ובודאי הבין גודל חכמת משה, ובפרט שנתגדל משה בבית פרעה, והי' מהחשובים שם, ובבואו ליתרו הי' יותר מבן ארבעים שנה³⁸ וכו'. וא"כ, למה עשאו יתרו רועה צאן, ובאופן הכי פשוט — לא ממונה על כו"כ רועים, אלא באופן שהי' בעצמו צריך לדאוג שלא יהיו רעבים וצמאים, ועד ל"הרכיבו על כתיפו" וכו'?

ועד"ז בנוגע לדוד: ישי אביו הי' "בא באנשים"³⁹, שדרש באוכלסא שמברכים ברוך חכם הרזים⁴⁰, ובודאי ידע גדולת דוד (אף שהי' "הקטן"⁴¹), ואפילו בהיותו נער, שהרי "בוצין בוצין מקטפי' ידיע"⁴². ולמה עשאו לרועה צאן, וב"עלות", בקטנים ביותר?

וכן בנוגע להבעש"ט: גם קודם התגלותו הי' יכול לעסוק כל זמנו בענינים נעלים יותר⁴³, ולמה התעסק עם תינוקות (שמנע אותו מההתעסקות בענינים נעלים, שהרי ענין של "פנימי" שמונח לגמרי ("ער ליגט אינגאַנצן") במה שהוא עושה⁴⁴, ובפרט כשהמדובר אודות חינוך ילדים⁴⁵, כי ילדים מרגישים ביותר אם עוסקים עמהם באמת, או שבעת מעשה טרודים בענין אחר), ועם קטנים (קודם בר מצוה) הפטורים ממצות ומעניית איש"ר וכו'?

39) שמואל-א יז, יב.

40) ברכות נח, א.

41) שם, יד.

42) שם מח, רע"א.

43) ראה קונטרס ח"י אלול תש"ג ע' 19

(סה"ש תש"ג ע' 152).

44) ראה סה"ש תורת שלום ע' 39 ואילך.

45) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"א הי"א-יב.

34) שמו"ר פ"ב, ב.

35) תהלים עח, סט.

36) ראה כש"ט בהוספות סרפ"ח ואילך.

וש"נ.

37) ראה סוטה יא, א. וש"נ. שמו"ר פ"א,

כו. ועוד.

38) ראה ספרי ס"פ ברכה (ולכאורה זהו

סותר כל הדעות בזה שהובאו בסה"ד. וש"נ).

ואעפ"כ, כל הנ"ל התעסקו בענינים הנ"ל, ורק עי"ז ולאח"ז אמר הקב"ה "אתה תרעה כו'" — ונעשו רועי ישראל⁴⁶.

ו. ההוראה מכ"ז:

מקום לטעון שאין הוא שייך להתעסק עם קטנים — למד הרבה שנים נגלה דתורה ופנימיות התורה, וראוי להיות ראש ישיבה, ולומר שיעור עמוק ולהעמיד תלמידים הרבה וכו', ובמילא אינו לפי כבודו ולפי מעמדו ומצבו להתעסק עם קטנים.

אך על זה באה ההוראה, שגם הבעש"ט קודם התגלותו, אף שהי' אז גם גדול בתורה ובמעשים, עסק עם קטנים ביותר, והי' עוזר למלמד (אף שלא הגיע כלל למעלת הבעש"ט). ועד"ז דוד שהי' מלך ישראל, והוא הרגל הרביעי של המרכבה⁴⁷, ומ"מ עסק גם עם צאן⁴⁸ — "ורחמיו על כל מעשיו"⁴⁹ וכו'. וכן משה רבנו, ש"קיבל תורה מסיני"²⁵ (לאחר...⁵⁰ שנה שלמד⁵¹), הי' רועה צאן כפשוטו — אפילו צאן יתרו (קודם שנתגייר).

ולכן כל הרוצים לילך בעקבות משה רבינו, דוד המלך והבעש"ט (ומיהו זה שאינו רוצה ח"ו בזה), עליהם להתנהג כנ"ל; גם אם הם כבר לאחרי ברימזיה, ומכ"ש אם הם כבר למעלה מבני עשרים, שהם בודאי אנשים חשובים, ועאכו"כ בגיל ארבעים, זקן ואינו לפי כבודו — עליהם להניח את כבודם הצדה, כבודם במקומו מונח, ולהתעסק עם ילדי ישראל, גם עם הקטנים ביותר. ואדרבה: דוקא עי"ז מגיעים לגדלות האמיתי — בדוגמת משה רבנו דוד המלך והבעש"ט, שדוקא עי" עבודתם בענינים הנ"ל (מרעה צאן וחינוך תינוקות) נעשו רועי ישראל.

והרי כן הוא גם בנוגע להקב"ה — ש"גדול ה' גו' (הוא ע"י) בעיר אלקינו"⁵², עוה"ז התחתון, וכמו"כ דוקא עי" ענינים פשוטים לכאורה, נעשה הגדלות האמיתי.

ועד שזוכים לבית גדול — "מקום שמגדלין בו תורה כו' מקום

46 ולכן יתרו וישי עשאוים לרועי צאן — גלות ה"בכח" שבהם בפועל, או ע"ד ניבא ולא ידע מה ניבא, ע"ד "וישלחהו מעמק", "מעצה עמוקה כו'" (וישב לו, יד ובפרש"י).
47 זהר ח"א רמח, ב. ח"ג רסב, ב. ובכ"מ.
48 ולהעיר מהנאמר ברבי* — ר"י

הנשיא — ב"מ פה, א.
49 תהלים קמה, ט.
50 בכת"ק — נשאר ריוח פנוי להוספת תיבה (המו"ל).
51 ספרי שם*.
52 שם מח, ב.

(* ושם: "משה והלל הזקן ורבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא. משה הי' במצרים מ' שנה וכו', רבי עקיבא למד תורה מ' שנה וכו'" (המו"ל).

(* שהי' ממלכות בית דוד (ראה שבת נו, ב. ועוד).

שמגדלים בו תפלה⁵³ — ביהמ"ק השלישי שיבנה במהרה בימינו, בקרוב ממש.

* * *

ז. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה מראהם ומעשיהם (הנדפס בתורה אור פ' יתרו עם איזה הוספות).

בסוף המאמר אמר, שהמאמר הוא דרוש הראשון שאמר הרב המגיד בחג השבועות שנת תקכ"א כשקיבל הנשיאות⁵⁴. ומספורי חסידים⁵⁵, שכשהי' אדמו"ר הזקן במאסר וביקרו אצלו הבעש"ט והה"מ, אמר הבעש"ט להה"מ שיאמר לאדה"ז לומר איזה דרוש, ואמר דרוש הנ"ל מראהם ומעשיהם הנדפס בתו"א. ואח"כ אמר הבעש"ט להה"מ "שאומר הוא אות באות כמו שקבלת ממני". וכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שרבינו ביאר הדרוש ע"פ סגנונו⁵⁴.

ואמר גם שהי' בדעתו להתוועד ביום א' דחג השבועות, ולחזור מאמר הנ"ל שהוא דרוש של הבעש"ט שההילולא שלו היא ביום א' דחג השבועות (ובפרט שרבינו הזקן בחר בדרוש הנ"ל להראות "וואָס חסידות איז" (שהרי המאסר דפטרבורג הי' הכנה לעיקר הפצת המעיינות שאח"כ⁵⁶)). אלא שמחמת סיבה לא היתה התוועדות, ולכן חזר המאמר עכשיו.

ואח"כ אמר, שכללות ענין "האופן בתוך האופן"⁵⁷, "כמו אופן קטן בתוך אופן גדול, שאופן הגדול הסובב את האופן הקטן, למעלה הוא גבוה מן אופן הקטן, ומלמטה בתחתית, אופן הקטן מלמעלה מן הגדול"⁵⁸, בשייכות למ"ת, הוא לכאורה חידוש גדול — כי, הענין דאופן בתוך האופן שייך לבחי' העיגולים שאין בהם מעלה ומטה, ואילו ענין התורה שעיקרה הבנה והשגה באופן של קדימה ואיחור כו', שייך לבחי' היושר דוקא, שבכל עולם היושר הוא למעלה מעיגולים; ורק מצד שרשן העיגולים הם למעלה מהיושר, שלכן צריך האדם להביא קרבן מן הבהמה דוקא [דאע"פ ש"תפלות כנגד קרבנות תקנום"⁵⁹, מ"מ, מבקשים בתפלה ששתעלנו כו' ושם נעשה לפניך את קרבנות כו' כמצות רצונך", לא רק

(53) מגילה כז, רע"א.

(57) יחזקאל יו"ד, יו"ד.

(54) "היום יום" ע' כא (יה שבט).

(58) ד"ה מראהם הנ"ל — תו"א יתרו

(55) "בית רבי" * ח"א רפט"ז (ע' לא)

סט, ב.

(59) ברכות כז, א"ב.

בהערה ב.

(56) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112

שלו הם מדוייקים. ואע"פ שבנדו"ד סיפר כ"ק

מו"ח אדמו"ר באופן אחר (כדלקמן בפנים), יש

ואילך.

לבאר שאין זו סתירה כו'.

(* וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שהסיפורים

כדיבור דתפלה, אלא הקרבת קרבן מן הבהמה ממש], כיון ששרש הבהמה הוא מבחי' העיגולים⁶⁰.

וסיים, שההוראה שנלמדת מקשורה ובאה בהמשך להמדובר לעיל (ס"ד) אודות ההתעסקות של משה רבינו דוד המלך והבעש"ט עם מרעה צאן כו', ומזה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע לכל ההולכים בעקבותיהם, שגם מי שנדמה לו שהוא בבחי' "אופן הגדול" — הרי אדרבה: ענין זה גופא מחייב אותו להתעסק עם ה"אופן הקטן", וכפי שמבאר⁶¹ במאמר⁶² שדוקא משה רבינו המשיך גם בבי"ע כו'.

וזהו מה שמסר הבעש"ט להרב המגיד, והרב המגיד לרבינו הזקן, ורבינו הזקן המשיך זאת על כל הדורות שלאחריו, שבאופן כזה צריכה להיות הנהגת כל אחד מישראל, הן בנוגע לפעולתו בעולם, להתעסק עם הקטנים כו', והן בנוגע לעצמו, שהרי גם אצלו ישנם כל פרטי הדרגות ד"תחתיים שניים ושלישיים"⁶³, שהם פרטי הדרגות ד"נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה וכו'"⁶⁴, שצריכים להיות "כאשר יהי האופן בתוך האופן"⁶⁵.

וכך מקבלים את התורה שקיבל משה "מסיני ומסרה ליהושע וכו'", לכל אחד מישראל במשך כל הדורות, עד שנגיע לזמן ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"⁶⁵, בקרוב ממש.

* * *

ח. בהמשך להמדובר אודות הענינים של יום א' דחג השבועות — הי' גם המנהג (אצל הצ"צ) שביום א' דחג השבועות היו מדברים ענין בנגלה דתורה⁶⁶, כיון שיום א' דחג השבועות הוא ששה בסיון, שבו ניתנה התורה.

ובהתאם לכך נהוג לערוך כינוס תורה ב"אסרו חג" (שנקרא בירושלמי⁶⁷ "ברי' דמועדא"), כיון שאסרו חג קשור עם היום הראשון שהוא עיקר החג.

ובתור בהשתתפות בכינוס תורה (בקיצור עכ"פ), ידובר עתה — בהתוועדות שבסיום "זמן מתן תורתנו" — ענין בנגלה דתורה.

ואילך. סה"ש תש"ב ע' 75. תש"ד ע' 40.

64) נוסח "אלקי נשמה כו'" (ברכות ס, ב).

65) ירמ' לא, לג.

66) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רה.

וש"נ.

67) ע"ד פ"א סה"א.

60) ראה אוה"ת תצא ס"ע תתפד ואילך.

61) סד"ה מראיהם הנ"ל — תו"א שם, ג.

62) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שכל

אחד יכול לפרש הענין לפי הבנתו, אבל רבינו

הזקן כותב בעצמו המסקנא בזה.

63) נח ו, טז. וראה לקו"ד ח"א כה, ב

ט. בנוגע לחג השבועות מצינו דבר פלא בשו"ע של רבינו הזקן. ובהקדם הידוע גודל הדיוק בשו"ע של רבינו הזקן⁶⁸, שהוא בדוגמת לשון הרמב"ם שמדוייק בכל תיבה כו'⁶⁹; אלא שיש חילוק עיקרי ביניהם — שהרמב"ם כותב רק פסקי דינים ללא טעמים (ורק במקומות ספורים, בסוף ההלכה וכיו"ב, מביא גם טעמים כו'), ואילו רבינו הזקן כותב הלכות בטעמיהן⁷⁰, ועוד זאת, שהרמב"ם כותב את כל הלכות התורה, גם דיני הקרבנות שבביהמ"ק וכו', ואילו רבינו הזקן כותב רק הלכות ששייכים בזמן הזה⁷¹.

ועפ"ז צריך להבין אריכות לשונו של רבינו הזקן¹²:

"ביום חמשים לספירת העומר הוא חג השבועות .. ולפי חשבון קביעות החדשים המסור בידינו, שחודש ניסן הוא מלא לעולם, וחודש אייר הוא חסר לעולם, יהי' חג זה בששה בסיון .. לפיכך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו, שבששה בסיון נתנה התורה לישראל. אבל בזמן שהיו מקדשין החדשים על פי הראי', הי' אפשר להיות גם חודש ניסן חסר, והי' חג השבועות שהוא יום חמשים לעומר בשבעה בסיון, ואם הי' גם חודש אייר מלא, הי' חג השבועות שהוא יום חמשים לעומר בחמשה בסיון, אף שאינו ביום מתן תורה, אין בכך כלום, שהכתוב לא תלה חג הזה ביום מתן תורה, ולא בכמה ימים לחודש, רק בחמשים לעומר, אלא שלפי חשבון המסור בידינו לעולם יהי' יום חמישים לעומר בששה בסיון, שהוא יום מתן תורה. ואף שששה בסיון שלנו הוא יום נ"א מט"ו בניסן, שבו יצאו ישראל ממצרים, והתורה נתנה ביום נ"ב לצאתם ממצרים, שהרי בחמשה בשבת יצאו ממצרים .. והתורה נתנה בחודש השלישי ביום השבת שהוא ששה בסיון .. דהיינו נ"ב יום לצאתם ממצרים, שהוא יום נ"א לעומר, אעפ"כ אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמשים לעומר, כיון שהוא לנו בששה בסיון, ובששה בסיון נתנה התורה".

וצריך להבין:

מה נוגע בשו"ע לבאר (ובפרט באריכות גדולה) שחג השבועות הי' יכול להיות לא בששה בסיון (ולכן לא היו אומרים אז "זמן מתן תורתנו"), וגם לא ביום החמישים לעומר (אלא ש"אעפ"כ אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמישים לעומר, כיון שהוא לנו בששה בסיון, ובששה בסיון נתנה התורה") — למאי נפק"מ מה שהי' יכול להיות בזמן שהיו

68 ראה שיחת יום ב' דחה"ש דאשתקד

70 ראה גם תו"מ ח"א ע' 104

71 ראה גם תו"מ ח"נ ס"ע 264 ואילן.

69 ראה גם תו"מ חס"ב ע' 197. ע' 215. וש"נ.

מקדשין ע"פ הראי' (בשבעה או בחמשה בסיון), או בשנה שיצאו ממצרים (ביום נ"א לעומר)!! ובלשון הידוע⁷²: "מאי דהוה הוה"!

ולהעיר: אילו הי' מדובר אודות ביאור ע"פ חסידות, הי' מובן שהידיעה שהענין דמ"ת (בששה בסיון) והיו"ט דשבועות (שתלוי בספה"ע) הם בעצם ענינים שונים, נוגעת לעניני הכוונות, אם צריך לכיין הכוונות דמ"ת או הכוונות דספה"ע וכו'; אבל כאן מדובר אודות שו"ע, פסקי הלכות בזמן הזה, ובאופן שגם הטעמים הם רק אלו שנוגעים להלכות.

י. והביאור בזה — כפי שנתבאר פעם בארוכה⁷³ הנפק"מ להלכה בזמן הזה, בנוגע למי שעובר את קו התאריך בימי ספה"ע:

ובהקדמה — שספירת העומר אינה כמו ספירת שמיטין ויובלות שהיא ספירה אחת לכל בני"שצ"ל ע"י ב"ד דוקא, אלא המצוה היא "וספרתם לכם"⁷⁴, "שתהא ספירה לכל אחד ואחד"⁷⁵.

ולכן, מי שעובר את קו התאריך מצד אחד למשנהו, שאז נחסר או שניתוסף אצלו יום אחד, צריך להמשיך לספור את הימים לפי החשבון שלו — כמה ימים עברו אצלו מאז שהתחיל לספור, מבלי הבט על כך ששאר בני"שנמצאים במקום זה סופרים ספירה אחרת (ולא כמו בנוגע לשבת שתלוי בימי השבוע, שבכל מקום צריך להתנהג לפי החשבון של תושבי מקום זה, אם הוא מקום ישוב בני"י).

וכיון שחג השבועות תלוי רק בחמישים לעומר, עליו לחגוג היו"ט ביום החמישים שלו (יום אחד לפני או לאחרי יום החמישים של שאר בני"שבמקום זה), אע"פ שאינו ששה בסיון (כי אם חמשה או שבעה בו), אלא שלא יוכל לומר "זמן מתן תורתנו", כיון שאינו ששה בסיון — כמו בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי', שיום החמישים הי' יכול להיות בחמשה או בשבעה בסיון, ואז לא היו אומרים "זמן מתן תורתנו", כיון שאינו ששה בסיון.

יא. ועוד ענין בזה:

ובהקדים מה שמצינו בברכת ההפטרה, שכאשר יו"ט חל בשבת, אומרים "מקדש השבת וישראל והזמנים", משא"כ ר"ח שחל להיות בשבת, אין המפטיר מזכיר ענין של ר"ח כלל בברכת על התורה כו', לפי שאינו ענין כלל לר"ח בהפטרה, שהרי אלמלא שבת אין הפטרה בר"ח לבד⁷⁶.

74) אמור כג, טו.

75) מנחות סה, ב.

76) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ד ס"ו.

וש"נ.

72) יומא ה, ב. ועוד.

73) לקר"ש ח"ג ס"ע 997 ואילך. שיחת

יום ב' דחה"ש הי"ט ס"ד (תו"מ ח"א ע'

96). וש"נ.

ועפ"ז, כיון שאנו אומרים "זמן מתן תורתנו" בחג השבועות, מובן, שנוסף לכך שחג השבועות הוא יום החמישים לעומר, יש בו גם הענין של מ"ת, ולא עוד אלא שמ"ת הו"ע עיקרי בחג השבועות, ועד שזוהי הסיבה של חג השבועות — כמו בחג הפסח שאומרים "זמן חרותנו", שהחירות (היציאה ממצרים בט"ו ניסן) היא הסיבה של חג הפסח, ויתירה מזה במ"ת, שהוא לא רק הסיבה של חג השבועות, אלא הסיבה של כללות ענין התומ"צ!

אבל לאידך גיסא, לא אישמיט תנא בשום מקום לומר שיקבעו יו"ט בששה בסיון מצד הענין דמ"ת כשלעצמו, גם כאשר חג השבועות חל בחמשה בו בשבעה בסיון.

והוכחה נוספת שהיו"ט דחג השבועות אינו קשור עם זמן מ"ת — מיו"ט שני של גלויות: לשיטת ר' יוסי שמ"ת ה' בשביעי בסיון⁷⁷, ה' צריך להיות עיקר היו"ט ביום זה, ואעפ"כ, הרי זה רק יו"ט שני של גלויות כמו בשאר ימים טובים⁷⁷.

ועפ"ז אינו מובן מה שאנו אומרים "זמן מתן תורתנו" בחג השבועות, בה בשעה שחג השבועות וזמן מ"ת הם ענינים שונים, ועד לענינים הפכיים — כיון שמ"ת קשור עם ששה בסיון, ואילו חג השבועות קשור עם יום החמישים לעומר.

יב. והביאור בזה:

ידוע מ"ש הרמב"ם במורה נבוכים⁷⁸ בנוגע לכמה מצוות שמקיימים מצד טעם מסויים, שאע"פ שבמקרים מסויימים לא מתאימים טעמים אלו, הנה התורה על הרוב תדבר, וכיון שע"פ רוב שייכים טעמים אלו, נקבע הדבר באופן כזה.

ועד"ז בנדר"ד: כיון ש"לפי חשבון המסור בידינו לעולם יהי יום חמישים לעומר בששה בסיון, שהוא יום מתן תורה", "לפיכך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו", והיינו, שאע"פ שחג השבועות וזמן מ"ת הם בעצם ענינים שונים, מ"מ, כיון שבדרך כלל הקביעות היא שבאים ביחד, והתורה על הרוב תדבר, לכן אומרים אנו בחג השבועות "זמן מתן תורתנו". אמנם, ע"פ חסידות הנה גם יום החמישים דספה"ע קשור עם מ"ת⁷⁹, כי, במ"ת נמשך שער הנו"ן (כנ"ל במאמר⁸⁰ שהמשכה זו היא ע"י בחי' משה כו'), ועז"נ⁸¹ "תספרו חמשים יום", שע"ז "שסופרין וממשיכין

(80) פ"ג (לעיל ע' ...).

(81) שם, טז.

(77) חסר קצת (המו"ז).

(78) ח"ג פל"ד.

(79) ראה גם לקו"ש שם ע' 996 ואילך.

כל המ"ט בחי", ע"י עבודת כל אחד מישראל עד מקום שידו מגעת, אזי "ממילא מגיעין בשבועות לשער החמישים"⁸².

ובפרטיות יותר — שנמשך לא בחי' שער הנו"ן כפי שכולל את מ"ט השערים⁸³, שזוהי המשכה שהיא לפי ערך העבודה ובמילא היא חלק ממנה (שלכן שייך לומר על זה "תספרו חמישים יום"), אלא נמשך גם בחי' העליונה דשער הנו"ן שלמעלה משרש מ"ט השערים⁸³, שזוהי המשכה שאינה לפי ערך העבודה כלל, שעז"נ⁸⁴ "ומצאת", באופן של מציאה.

ועד שבאים לאמיתית ענין המציאה — "מצאתי דוד עבדי"⁸⁵, ואז יהי' לימוד תורתו של משיח שילמד את כל העם⁸⁶, בקרוב ממש.

* * *

יג. בנוגע למ"ת איתא במדרש⁸⁷ ש"הלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה [כמ"ש⁸⁸ "וירד ה' (מן השמים) על הר סיני", והרי "מן הארץ עד לרקיע מהלך ת"ק שנה"⁸⁹] לקנות לו שם", וקאי על מ"ת⁹⁰, כי, כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה⁹¹, ועוד זאת, שנתפרסם שמו של הקב"ה בעולם ע"ז שבנ"י "עם קרובו"⁹² קיבלו את התורה, לאחרי "שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה"⁹³ (שלכן שייכת התורה לבנ"י בלבד, משא"כ עכו"ם שלמד תורה הרי זה עברו היפך החיים⁹⁴).

ומכיון שהאתעדל"ת צ"ל מעיץ האתעדל"ע, הנה גם ההכנה למתן תורה מצד המטה ענינה בהליכה ועד — הליכה כפשוטה.

ומזה מובן, שה"תהלוכה" (שהולכים בג' רגלים להבתי כנסיות לשמח יהודים בשמחת יו"ט וכו'), שייכת במיוחד לחג השבועות.

[וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: כל אלו שהשתתפו אתמול בתהלוכה, יאמרו ביחד "לחיים", ובשמחה ובטוב לבב, וישפיעו על עצמם ועל סביבתם הענין ד"הוי רץ למצוה קלה"⁹⁵ ועאכו"כ מצוה חמורה, ועד שנרוץ לקבל פני משיח צדקנו בשמחה ובטוב לבב.]

90 ראה ד"ה ויאמר גו' בא אל פרעה

תר"ל; תרמ"ב; תרס"ח. ד"ה החודש הזה

לכם תרל"ד; עטר"ת (הא'); תרפ"ב. ד"ה

אתה אחד תש"ב.

91 רמב"ן בהקדמתו לפירושו עה"ת —

ע"פ זח"ב פז, א.

92 תהלים קמח, יד.

93 ע"ז ב, סע"ב.

94 סנהדרין נט, רע"א.

95 אבות פ"ד מ"ב.

82 לקו"ת במדבר יו"ד, סע"ד. ובכ"מ.

83 לקו"ת שם יב, ב.

84 מגילה ו, ריש ע"ב.

85 תהלים פט, כא. וראה סנהדרין צז, א.

86 ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.

לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.

87 קה"ר פ"ז, א (ב). מדרש שמואל

פכ"ג.

88 יתרו יט, כ.

89 חגיגה יג, א.

אח"כ אמר, שבין אלו שיצאו לאחרונה ממדינה ההיא, ישנם כאלו שישבו במאסר, הנה מי "שישב" שם (במאסר) זמן הכי ארוך⁹⁶, יתן לו בקבוק משקה לחלק בין המסובין. לאחר שכמה אמרו מספר השנים שישבו, נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א משקה להם (בתחילה למי שישב י"א שנה, אח"כ לשנים שישבו עשר שנים, אח"כ לאחד שישב ה' שנים) שיחלקו בין המסובין, ש"ישבו" ("זיצן") בלימוד התורה. והתחיל לנגן "אי וואַדיעמיע כו'".

* * *

יד. מהטעמים שעשה"ד נאמרו בלשון יחיד, "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך וגו'"⁹⁷ — בכדי להורות שכל התורה (שהרי עשה"ד כוללים את כל התורה כולה⁹⁸, גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש¹⁶) ניתנה לכל אחד ואחד במיוחד⁹⁹.

ומזה מובן, שבכל ענין שבתורה, ישנם הוראות המובנות גם בדרך הפשט, ובדרך הפשט גופא — באופן פשוט ביותר, שמוכן לכאו"א, לא רק ל"ראשיכם שבטיכם", אלא גם ל"חוטב עצים ושואב מימך" — אנשים פשוטים.

טו. ובהקדמה:

אע"פ ש"כל נפש צריכה לתיקונה .. להשיג ולידע .. הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כו'" (כפי שפוסק רבינו הזקן בהל' ת"ת¹⁰⁰), הרי ענין זה יכול להיות באופן ש"יצטרך לבוא בגלגול כו'", ואילו בגלגול זה ימלא תפקידו באופן שתהי' לו שייכות רק לחלק אחד מפרד"ס שבתורה (ולא כמו בנוגע לקיום המצוות, שבכל גלגול חייב כל אחד לקיים כל תרי"ג מצוות התורה, "לבד מצוות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל" (כמ"ש באגה"ק¹⁰¹)). ורק מצוות כהונה ולוי', אין בהם חיוב לישראל, ומה גם שיתכן שכבר קיים או שיקיים אותם בגלגול אחר¹⁰²).

וכידוע הסיפור¹⁰³ אודות א' מתלמידי האריז"ל שהי' מנמנם בשעה

96 כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבתי-שחוק, שיעשו ענין מכירה פומבית ("אָקשען").

97 יתרו כ, ב.

98 נסמן בלקו"ת במדבר טו, ג.

99 ראה פסיקתא דר"כ (פ' החודש

השלישי עה"פ "אנכי ה' אלקיך"): "הקב"ה

כשהי' מדבר לישראל, כל אחד ואחד מישראל

הי' אומר עמי הדבור מדבר".

100 פ"א ה"ד.

101 סכ"ט (קמח, ב).

102 ראה גם לקו"ש ח"י"ח ע' 192 הערה

55 ובשוה"ג.

103 ראה שה"ג (להחיד"א) ערך ר' משה

אלשיך. וראה גם תו"מ חנ"ו ע' 41 הערה 76.

וש"נ.

שהאריז"ל הי' דורש בסודות התורה, והי' מצטער על זה, עד שהאריז"ל אמר לו, שבגלגול זה שייכת נשמתו לעולם הדרוש.

אמנם, בנוגע לימוד התורה ע"ד הפשט, הרי זה (כמו קיום המצוות) ששייך לא רק בגלגול מסויים שבו יהי' הלימוד ע"ד הפשט, אלא בכל הגלגולים, גם בגלגול שעיקר הלימוד הוא בא' משאר אופני לימוד התורה, שהרי גם בהם ישנו הכלל ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁰⁴. ולדוגמא — בנוגע להתחלת מ"ת בעשה"ד:

מצינו בספרים כו"כ דרשות ורמזים וסודות בעניני עשה"ד, החל ממה ש"רבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו"¹⁰⁵. ולדוגמא בלימוד ע"ד הסוד — המבואר בלקו"ת¹⁰⁶ הענין ד"לא תרצח"¹⁰⁷, כי הנה כתיב¹⁰⁸ שופך דם האדם באדם, כי זה לעומת זה עשה אלקים¹⁰⁹, אדם בליעל הוא היצה"ר, נגד אדם דקדושה .. ולכן .. גורמים ע"י חטאם בחי' שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה". ואעפ"כ, ידועה השאלה בדרושי חסידות¹¹⁰ מהו הטעם שעשה"ד הם דברים פשוטים — כי, גם כשלומדים עניני עשה"ד ע"פ הדרוש והרמז והסוד, הנה לכל לראש ישנו הכלל ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו", וע"פ דרך הפשט — הרי הם דברים פשוטים.

ולכאורה תמוה הדבר — שהרי התורה היא חכמתו של הקב"ה, "שעשועים גו' לפניו"¹¹¹, שעשועי המלך בעצמותו¹¹², ורק לאחר שהתורה נסעה וירדה מלמעלה למטה ניתוספו בה עוד ענינים כו', וא"כ, העיקר הוא לכאורה לימוד סודות התורה, ורק לאחר"ז בא הלימוד ע"ד הרמז והדרש, ועד שניתוסף הלימוד ע"ד הפשט.

ואעפ"כ, כיון שבכל אופני לימוד התורה מודגש הכרח הלימוד ע"ד הפשט, "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", הרי מזה מוכח שדוקא בפשט יש ענין מיוחד שאין אפילו ברזין דרזין שבתורה.

ווע"ד שמצינו בנוגע לכללות ענין התורה ומצוות: לימוד התורה הוא הנשמה של קיום המצוות, שלכן אמרו חז"ל¹¹³ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", לפי שע"י התורה יודעים לא רק כיצד לקיים את המצוות, אלא גם מהו תוכן הפנימי והחשיבות כו' של המצוות. ואעפ"כ אמרו

104) שבת סג, א. וש"נ.	110) לקו"ת שם יב, ג. טו, סע"ג.
105) פרש"י משפטים כד, יב.	111) משלי ח, ל.
106) שם יג, ג.	112) לקו"ת שה"ש כז, סע"א. וראה לקו"ת
107) יתרו כ, יג.	במדבר יח, ד ואלך. וראה שיחת יום ב' דחה"ש
108) נח ט, ו.	תשכ"ט ס"ב (תוי"מ חנו"ע ע' 246). וש"נ.
109) קהלת ז, יד.	113) קידושין מ, ב. וש"נ.

חז"ל¹¹⁴ "לא המדרש עיקר אלא המעשה", שלכן, הנה גם אם ילמוד את כל ההלכות של המצוה ולא יקיימה במעשה בפועל, אזי חסר כל העיקר. וכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹¹⁵, וכדאיתא במדרש¹¹⁶ שהתורה היא כמו "דיפתראות ופינקסאות" שעל ידם ברא הקב"ה את העולם — מצינו עד"ז גם בעולם: סדר מדרגות דצח"מ, שאף שהחי הוא למעלה מהצומח, והמדבר למעלה מהחי, אעפ"כ החי נזון וחי מהצומח, והמדבר מקבל חיותו משניהם, ודוקא הדומם מתקיים גם ללא צומח וכו', ועד ש"הכל הי' מן העפר" (כלשון הכתוב¹¹⁷), "אפילו גלגל חמה"¹¹⁸, שהוא מצבא השמים; ודוקא ביסוד העפר¹¹⁹ ישנו כח הצומח, להצמיח עשבים ואילנות ופירות מאין ליש, שהוא מעין בחי' א"ס, כיון שבחי' מלכות דא"ס נמשכת במלכות דעשי' שביסוד העפר¹²⁰, ולכן יש כח ההולדה גם בבהמות, מפני שניזונות מצומח שנצמח מהארץ¹²¹; משא"כ בצבא השמים, כמו כוכב, שאינו מוליד כוכב אחר כו'].

טז. ואם חשיבות הלימוד ע"ד הפשט אמורה בנוגע לכל הענינים שבתורה (גם בנוגע לענינים פרטיים), עאכו"כ שכן הוא בנוגע לספירת העומר:

ספה"ע היא הכנה לכללות הענין דמ"ת (לכל התורה כולה) — שהרי ביום חמישים לספירת העומר הוא חג השבועות שהוא לנו בששה בסיון שבו נתנה התורה (כנ"ל ס"ט).

ובענין ספה"ע יש כו"כ דרשות ורמזים וסודות כו', החל מענין בירור המדות, שבכל יום מבררים מדה א' מכל פרטי ז' המדות כפי שכוללים מזו¹²², וכיו"ב.

אבל לכל לראש ישנו פשטות הענין, כפי ששייך לכל אחד מישראל, גם לאלו שבגלגול זה אינם שייכים להבין רמזים וסודות, והרי גם אצלם תלוי' הקביעות דחג השבועות "בחמישים לעומר" — שחכמים תקנו לספור זכר למקדש (ו"לפיכך מתפללין שיבנה בית המקדש ונקיים המצוה כתיקונה", כיון שבזמן הזה אינה מן התורה אלא מדברי סופרים)¹²³. ולכן, יש לבאר ההוראה מענין ספה"ע בדרך הפשט.

114) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קלב, א ואילך).

115) לקו"ת שה"ש מ, א.

116) ראה לקו"ת שם יו"ד, ד. ובכ"מ.

117) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט

118) ס"א. וש"נ.

111) אבות פ"א מ"ז.

112) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

113) ב"ר בתחלתו.

114) קהלת ג, כ.

115) קה"ר עה"פ.

116) בענין זה נזכר גם מ"ש (משלי ג, ס"א. וש"נ).

117) "בחכמה יסד ארץ".

יז. ויובן ע"פ סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר¹²⁴ בליל א' דחג השבועות לפני שלשים שנה — "ויהי בשלשים שנה"¹²⁵:

סיפרו לפני אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שחסידי אדמו"ר הזקן "פלעגן"¹²⁶ שטענדיק ציילן, ופתגם זה מצא חן בעיני כ"ק אדמו"ר נ"ע, ואמר: "אזוי¹²⁷ איז דער ענין העבודה, די שעות דארפן זיין געציילטע, דאן זיינען די טעג געציילטע, וואָס דאָס איז דער ענין מרז"ל¹²⁸ מצוה למימי יומי ומצוה למימי שבועי".

והפירוש בזה: מנין מורה על חשיבות¹²⁹, ולכן הדין ש"דבר שבמנין לא בטל"¹³⁰; זה שהוא מונה את הדבר — מורה שהדבר יקר וחשוב אצלו.

ועאכו"כ שכן הוא בנוגע למנין הזמן, כי, בנוגע שאר דברים, מכיון שדיעת המנין מביאה לאיזו תועלת [שכשאדם רוצה בסך מסויים דוקא, עליו לדעת את המנין, בכדי שידע אם צריך להוסיף או לגרוע], אין המנין מבטא כ"כ את חשיבותו של הדבר. משא"כ בזמן, מכיון שאין שייך שהאדם יוסיף בו או יגרע, הרי מנין הזמן הוא אך ורק מפני שהזמן חשוב ויקר אצלו ביותר.

וזוהו המוסר-השכל שלמדים מזה שחסידי אדה"ז "פלעגן שטענדיק ציילן", אשר תמיד היו מייקרים הזמן ביותר.

יח. וזוהי ההוראה דספירת העומר המובנת בפשטות¹³¹:

ספירת (ימי) העומר היא — שסופרים את הזמן. וההוראה מזה היא — שצריך לייקר במאד את הזמן, ולנצל כל יום ויום וגם כל רגע ורגע, שלא ילכו לאיבוד (ובמכ"ש מזה שאדם דואג על איבוד דמיו¹³², מפני שהם יקרים בעיניו). והרי מספר הימים והרגעים שניתנו לאדם הוא בדיוק — כפי הדרוש למילוי השליחות המוטלת עליו (כידוע¹³³ בפירוש הפסוק¹³⁴

(128) חגיגה יז, ב. וש"נ.

(129) ראה פרש"י ר"פ במדבר.

(130) ביצה ג, ב. שו"ע יו"ד סק"י ס"א.

(131) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 154. וש"נ.

(132) ראה ספר החיים (לר"ש פרנקפורטר, הוצאת אמסטרדם תס"ג) ח"א יום ה' יו"ד, א): "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו כו".

(133) ראה יהל אור עה"פ (ס"ע תקכד ואילך).

(134) תהלים קלט, טז.

(124) שיחת ליל א' דחה"ש תש"ב ס"ג (סה"ש תש"ב ע' 120 (נעתק ב"היום יום" א אייר, בדר"ח)).

(125) יחזקאל א, א. וראה קיצורים והערות לתניא ע' עו. וראה גם זח"ג רמו, ב. עבה"ק ח"ד פי"ט. לקו"ש ח"ב ס"ע 592 ואילך. תו"מ ח"כ ס"ע 85 ואילך.

(126) = היו תמיד סופרים.

(127) = כך הוא ענין העבודה, השעות צריכות להיות ספורות, ואז הימים הם ספורים, וזהו כו'.

"ימים יוצרו ולא אחד בהם"), ואם הוא מאבד אפילו רגע אחד, אזי חסר בכללות התפקיד המוטל עליו¹³⁵.

יט. נוסף להוראה בכללות הענין דספה"ע — ישנה הוראה גם באופן הספירה¹³⁶:

כשם שבספירת העומר נוגעת הספירה שביום אחד גם להספירה של הימים שלאחריו, שאם הוא מחסר יום אחד מלספור, אינו יכול לספור בברכה (השלימות דספירת העומר) גם בהימים שלאחריו, ולאידך גיסא: ע"י הספירה שבימים הקודמים, הספירה בהימים שלאחריהם היא באופן של תוספת (וכמו שהספירה שביום הראשון מביאה לכך שהספירה ביום שלאחריו היא "היום שני ימים" — מספר מרובה בכמות, המורה שגם באיכות הוא נעלה יותר),

כן הוא גם בנוגע לספירת הזמן, שכאשר אינו סופר (ומייקר) יום אחד, ז.א. שיום אחד הולך אצלו לאיבוד, חסר אז [לא רק בהמילוי של כללות התפקיד (כנ"ל סט"ז), אלא גם¹³⁷] בעבודה של הימים שלאחריו (היינו בעבודה השייכת לימים אלו עצמם), שאינה בתכלית השלימות. ולאידך גיסא: העבודה שבימים הקודמים מאפשרת ומביאה שהעבודה שבימים שלאחריהם תהי' באופן נעלה יותר¹³⁸ — כהציווי "מעלין בקודש"¹³⁹.

ומכאן ההוראה לאלו החושבים שיעבדו עבודתם בתורה ומצוות לכשאפנה כו', בימי זקנותם (לאחרי שיקבצו הון רב ולא יהיו טרודים בדאגות הפרנסה וכו') — כי אופן הנהגתם בימי צעירותם [נוסף על זה שנוגע לכללות שליחותם, כנ"ל סט"ז] נוגע גם לעבודה דימי זקנותם, כנ"ל.

לגמרי" — חסרון בכללות הספירה. (138) להעיר ממה שאמר כ"ק אדמו"ר ג"ע (סה"ש שם) "אז דער מאַרגן זאָל זיין אַסאַך שענער ווי דער היינט". וע"פ מ"ש בפנים שגם ענין זה לומדים מספירת העומר, יומתק מה שגם זה בא בהמשך (בסה"ש שם) להענין ד"מצוה לממני יומי כו". (139) ברכות כח, א. וש"נ.

(* והרי ענין הברכה הוא (לא רק כדי שתהי' הרגשה טובה ("גוט אויפן האַרצן"), אלא) "אשר קדשנו במצוותיו וצווננו", שהו"ע של תוספת קדושה יתירה לגבי הקדושה דאתמול כו'.

(135) ראה תו"א (משפטים עח, ד ואילך) ד"ה לא תהי' משכלה. ובארוכה — ד"ה זה דשנת תשי"ב (תו"מ ח"ד ע' 323 ואילך). לקו"ש חט"ז ע' 272 ואילך. וש"נ.

(136) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 82. וש"נ. (137) שני ענינים אלו — החסרון בשלימות העבודה בהימים שלאחריו, והחסרון במילוי כללות השליחות — מצינו דוגמתם בספה"ע, כששכח לספור לילה אחד: להלכה נוהגין לספור בשאר הלילות בלא ברכה* (שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט סכ"ד) — חסרון בשלימות הספירה בהימים שלאחריו (כבפנים); לפי הדעה (הובאה בשו"ע שם כנ"ג) "שכבר הפסיד ממצות ספירת העומר

כ. ואף שענין זה הוא בכל ימות השנה, וכנ"ל "שטענדיק ציילן" — בבוא הזמן דספירת העומר נוגעת הוראה זו ביותר.

וע"ד הענין דיציאת מצרים, שאף שבהרבה מצוות שבמשך כל השנה אומרים "זכר ליציאת מצרים", ועד שב"כל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים"¹⁴⁰, מ"מ, בט"ו בניסן, בחג הפסח, נוגע ענין זה ביתר שאת, וכן בנוגע לחג השבועות, שאע"פ שבכל יום יהיו בעיניך חדשים"¹⁴¹, מ"מ, חג השבועות הוא "זמן מתן תורתנו", עד"ז הוא בנוגע להוראה דספה"ע — שבבוא הזמן דספירת העומר [וגם בחג השבועות]¹⁴², שהוא על שם "שבעה שבועות תספר לך" (כנ"ל ס"א), שבו מתכווננים לקבלת התורה עי"ז שסופרים כל יום ויום, ורק בסיום ספירת כל מ"ט הימים באופן ד"שבע שבתות תמימות תהיינה"¹⁴³, אזי מגיעים לקבלת התורה — ההוראה ביוקר הזמן נוגעת ביותר.

והוראה זו לוקחים על כל ימי השנה כולה, לנצל כל יום וכל רגע שבוים באופן ש"בחוקותי תלכו"¹⁴³, "שתהיו עמלים בתורה"¹⁴⁴, ובאופן שהשנה כולה תהי' שנת תורה, וכיון שהתורה היא "כוס ישועות"¹⁴⁵, יומשכו על ידה כל הברכות המנויות בפרשה: "ונתתי (כל הנותן בעין יפה הוא נותן"¹⁴⁶) גשמיכם (לשון גשמיות¹⁴⁷ — כל הענינים הגשמיים) בעתם"¹⁴⁸, ועד לקיום היעוד¹⁴⁹ "ואולך אתכם קוממיות", ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

כא. ביאור הכרח הקדמת ענין הביטול ללימוד התורה¹⁵⁰ — "שפתותיו נוטפות מר"¹⁵¹, "ונפשי כעפר"¹⁵² (שהכל דשין עליו) לכל תהי'

-
(149) שם, יג.	(140) תניא רפמ"ז.
(150) ופשיטא — שלילת השוחד והפני'	(141) פרש"י תבוא כו, טז.
בענין הניצוח, להראות לכולם שהוא הצודק, ולא יתכן שיתפסו אותו בטעות... והיינו, שצריך להניח את מציאותו הצדה, ולא לעמוד על סברתו כו', אלא לרצות להבין ולהשיג ולעמוד על אמיתתו של הענין — שזהו תנאי ללימוד כל ענין של חכמה ושכל, ועאכו"כ בנוגע לתורה שהיא חכמתו של הקב"ה.	(142) זמן מ"ת. ולכן חסידי אדמו"ר הזקן "פלעגן שטענדיק ציילן", כי נרגש אצלם תמיד הענין דמ"ת — "נותן התורה" (לשון הוה — ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. ובכ"מ).
(151) שה"ש ה, יג. שבת ל, ב.	(143) ר"פ בחוקותי.
(152) להעיר מהשייכות להסתלקות הבעש"ט בחג השבועות (כנ"ל ס"ב) — כראיתא בספר שבחי הבעש"ט (ונתבאר בדרושי חסידות (המשך תער"ב ח"ג ע' א'רנז))	(144) תו"כ ופרש"י עה"פ.
	(145) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, רע"ב.
	(146) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
	(147) ראה כש"ט סוסר"ז. וראה גם תו"מ חס"ו ע' 42. וש"נ.
	(148) שם כו, ד.

(ועי"ז) פתח לבי בתורתך¹⁵³, כיון ששכל הנברא אינו יכול להכיל תורתו של הקב"ה¹⁵⁴ כפי שניתנה במ"ת¹⁵⁵ (שלכן "בתחלה¹⁵⁶ הי' משה לומד תורה ומשכחה"¹⁵⁷), ובהכרח שתחילה יתבטל האדם ממציאותו¹⁵⁸;

למעמד ומצב ש"כי הוה מקשי . . קושיא, הוה מפרק לי' . . עשרין וארבעה פירוקי" (שבת לג, סע"ב. וראה תניא אגה"ק סכ"ו (קמג, א)). (154) ובמכ"ש ממה שמצינו בנוגע לר' מאיר, "שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו" (עירובין יג, ב. וש"נ).

(155) שוהי תורה אחרת לגמרי מהתורה שהיתה לפני מ"ת (כשם שהמצוות שלאחרי מ"ת הם מצוות אחרות לגמרי מהמצוות שלפני מ"ת, כמ"ש הרמב"ם (פיהמ"ש חולין ספ"ז) בנוגע למצות מילה וגיד הנשה, שאין אנו מקיימים אותם בגלל שכך עשו אברהם ויעקב, אלא בגלל הציווי במ"ת) — שלימוד אינו מצד העריכות ("געשמאק") של חכמת התורה (שהרי יש גם גוים, להבדיל, שיש להם "געשמאק" בלימוד חכמת התורה), אלא מצד היותה תורת ה' (כפי שיהודי מקדים לברך "אשר בחר בנו כו' ונתן לנו את תורתו"), שגם כאשר נלמדת ע"י מי שאינו טהור רח"ל, הרי היא דבר ה' — "דברי כאש" (ירמי' כג, כט), "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה" (ברכות כב, א). (156) נדרים לח, סע"א.

(157) משא"כ קודם מ"ת, ש"מייהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם" (יומא כח, ב), ועאכו"כ שבט לוי, ועאכו"כ עמרם ש"גדול הדור הי" (סוטה יב, א), ועאכו"כ משה שכשנולד "נתמלא הבית כולו אור" (סוטה שם) — שבדאי לא שכח את התורה שלמד עד גיל שמונים שנה!

(158) ועי"ז נעשה כלי לקבל את תורתו של הקב"ה הבתלי מוגבלת, וכמ"ש (ישעי' נז, טו) "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח", ולאידך גיסא, "כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם . . דכתיב ב' (משלי טז, ה) תועבת ה' כל גבה לב" (סוטה ה, א), והיינו, שאע"פ שיש לו מעלות כו' שבגללן יש מקום שיהי "גבה לב" (שהרי בשופטני לא עסקינן), הנה אפילו ת"ח אסור שיהא בו יותר מ"אחד

שהבעש"ט אמר שיש לו ברירה לעלות בסערה השמימה כמו אליהו הנביא, אלא שרצונו לעבור את הענין ד"אל עפר תשוב" (בראשית ג, יט)* — למזה מובן שהענין ד"אל עפר תשוב" הוא נעלה יותר מאשר עלי' בסערה השמימה. וכבר נתבאר במק"א (ראה תו"מ ח"ב ע' 225 ואילך. וש"נ) הטעם שאצל אליהו הנביא לא הי' ענין זה, ובהקדמה, שלכל נשמה יש תכלית ושליחות מיוחדת** שצריכה למלא באמונה, ובנדרוד, ענינו של אליהו הנביא — למסור שליחויות לרבנן (תנאים ואמוראים), והעיקר — מבשר טוב, לבשר לבנ" אודות הגאולה, ובשביל זה צריך להיות בציור של גוף (כדאיאת בזהר (ח"א קמד, א) שמלאכים שיורדים למלא שליחות בעוה"ז ה"ה מתלבשים בגוף — "כגוונא דהאי עלמא"), ולכן הוצרך לעלות השמימה בגופו; ואילו הבעש"ט ענינו לעורר את כל עם ישראל*** ולהכין אותם לביאת המשיח, ע"י הפצת מצינויותיו חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, גם מי שנמצא במעמד ומצב ד"נדרחך בקצה השמים" (נצבים ל, ד), ולכן הוצרך (ורצה) לענין ד"אל עפר תשוב", שהו"ע היירידה למטה מטה כו', וכידוע בענין "ושקל בפלס הרים" (ישעי' מ, יב), שהגבהת הבנין כולו היא מתחתיתו דוקא (ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצד ואילך. וש"נ).

(153) ולהעיר גם ממה שמצינו אצל רשב"י שדוקא ע"י צער המערה (ענין הביטול כו') הגיע

(* ראה שבת קנב, ב: "כי עפר אתה וא"ל עפר תשוב . . שעה אחת קודם תחיית המתים", שאז "עתידיים צדיקים דהוו עפרא".

(** וכמו כללות החילוק שבין ראשיכם שבטיכם לחוטב עציץ ושואב מימין; יושבי אוהל ומאיר עובדין טבין; משורר ושוער (שהחולפת תפקידים קשורה עם היפך החיים (ראה ערכין יא, ב); במ"ת — משה מחיצה לעצמו וכו' (מכילתא ופרש"י יתרו יט, כד).

(*** ולכן נקרא בשם "ישראל".

והשייכות ללימוד התורה כדיבור¹⁵⁹ דוקא, "למוציאיהם בפה"¹⁶⁰, ועד לאופן ש"ערוכה"¹⁶⁰ בכל רמ"ח אברים¹⁶¹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁶² בלקו"ש חט"ו ע' 326 ואילך.

* * *

כב. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ח) אודות ה"כינוס תורה" באסרו-חג, הנה נוסף על ההשתתפות בהמדובר לעיל בנוגע לשו"ע רבינו הזקן, ידובר עתה גם אודות סיום מסכת סוטה¹⁶³, ששייך לחג השבועות, כיון שבערב חג השבועות מסיימים ללמדה, כידוע¹⁶⁴ המנהג ללמוד מסכת זו (שיש בה מ"ט דפים) דף ליום בימי ספה"ע, על יסוד מ"ש בזהר¹⁶⁵ (ונתבאר בסהמ"צ להצ"צ מצות הקרבת וספירת העומר¹⁶⁶) אודות קרבן העומר שבא מן השעורים, כמו מנחת סוטה (שהרי כל שאר המנחות באות מן החטים)¹⁶⁷, אלא שבקרבן העומר הרי זה באופן ש"נקתה ונזרעה זרע"¹⁶⁸, כהמשל המובא בדברי חז"ל¹⁶⁹ אודות שתי אחיות, שאצל אחת פעלו המים ענין בלתי-רצוי, ואצל השני' פעלו המים ש"נקתה ונזרעה זרע".

כג. סיום מסכת סוטה¹⁷⁰ במשנה הוא: "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", ובגמרא: "אמר ל' רב יוסף לתנא, לא תיתני ענוה, דאיכא אנא (שאני ענותן — רש"י), אמר ל' רב יצחק לתנא, לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא".

ובענין זה רואים מיד שייכות למ"ת — כי:

רב יוסף הוא זה שמפליא את גודל מעלת מ"ת, באמרו, "אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא"¹⁷¹.

בפחותיכו קיימיתו", ועל זה השיב רבא: "אנן .. כתיב בן תומת ישרים תנחם", שדוקא ע"י הנהגה כזו מקבלים את התורה.

(162) בשילוב שיחת ש"פ וישב תשל"ו.
(163) ראה גם שיחת ערחה"ש ס"ג ואילך (לעיל ע' ...). שיחת ש"פ נשא ס" ואילך (לקמן ע' ...).

(164) היום יום ז אייר.

(165) ח"ג צח, סע"א ואילך (ברע"מ).

(166) דרמ"צ כו, ב.

(167) סוטה רפ"ב.

(168) נשא ה, כב.

(169) תנחומא נשא ו. במדב"ר פ"ט, ט.

זהו שם (צז, א — ברע"מ).

(170) מט, סע"א.

(171) פסחים סה, ב.

משמונה בשמינית", ולכמה דעות — "לא מינה ולא מקצתה" (סוטה שם. רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ג), כיון שאין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית' (תניא פ"ו), וכמו במשכן, שכדי שתה"י בו השראת השכינה, הוצרכה להיות נרבת המשכן באופן שכל יחיד מוסרה לציבור יפה יפה" (ראה ר"ה ז, סע"א ואילך), שע"ז מתבטלת מציאותה של נרבת היחיד, ונעשית ממון הציבור.

(159) שחשיב "מעשה זוטא" (סנהדרין סה, א. וש"ג), ולכן הו"ע עיקרי, כשם ש"המעשה הוא העיקר" (ראה לעיל סט"ו).

(160) עירובין נד, רע"א.

(161) ולהעיר גם מהמסופר בגמרא (שבת פח, סע"א ואילך) אודות לימודו של רבא מתוך טירדא גדולה כו', עד כדי כך, שבגלל זה אמר לו הצדוקי "עמא פזיזא .. אכתי

ועוד זאת, שמצינו ש"רב יוסף סיני"¹⁷², "קרו לי סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני"¹⁷³. וכן מצינו ש"קרי רב יוסף אנפשי" ורב¹⁷⁴ תבואות בכח שור"¹⁷⁵, וכמבואר בתוס', "משום דיוסף איקרי בכור שור, כדכתיב¹⁷⁶ בכור שורו הדר לו, ובעל שמועות הוא בעל חטין, כדאמר¹⁷² הכל צריכין למרי חיטיא, ואמרינן .. דרב יוסף סיני".

כד. אך צריך להבין מה שאמר רב יוסף "לא תיתני ענוה דאיכא אנא", "שאני ענוותן" — בה בשעה ש"קרי אנפשי" ורב תבואות בכח שור", שלכאורה הרי זה היפך הענוה?

יש מפרשים¹⁷⁷, שבתחילה "קרי אנפשי" ורב תבואות בכח שור", ולאחרי ששכח תלמודו¹⁷⁸ אמר "אני ענוותן". אבל, אם מדובר לאחרי ששכח תלמודו — מהו החידוש וההתפעלות שאני ענוותן? ! החידוש והתועלת שבענין הענוה, שאע"פ שהוא למדן וכו', הרי הוא עניו; אבל אם שכח תלמודו, אין כאן ענין של ענוה].

והביאור בזה¹⁷⁹ — ע"ד המבואר¹⁸⁰ בנוגע לענוותנותו של משה רבינו, עליו נאמר¹⁸¹ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", שבודאי ידע את מעלותיו וכו', אלא שלא החשיב זאת למעלת עצמו ("זיין אויפטור"), כיון שאין זה אלא מה שניתן לו מלמעלה.

הוא אמנם קיבל את התורה מסיני, ובכל התורה נאמר "וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל", כיון ש"אנכי עומד בין ה' ובניכם גו"¹⁸², שאין לך ענין של גדול יותר מזה; אבל הוא ה' סבור, שיהודי אחר במקומו — אילו ה' בנו של עמרם, והקב"ה ה' נגלה אליו מתוך הסנה וכו' — ה' פועל הרבה יותר ממנו. והיינו לפי ש"משה רבינו אוהב ישראל ה"¹⁸³, וראה אצל כל אחד מישראל את מעלותיו וכו', ולכן ה' סבור שכל אחד מישראל שהי' מקבל את כל העניינים שהוא קיבל, ה' יכול להיות כמותו ועוד יותר טוב ממנו.

ועד"ז בנוגע לרב יוסף, שידע מעלותיו, שהוא בבחי' סיני, שזהו

178) ראה נדרים מא, א. ניצוצי אור שם.

וש"נ.

179) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 30 ואילך.

180) ראה שיחת ערחה"ש הנ"ל ס"ח

(לעיל ע' ...). וש"נ.

181) בהעלותך יב, ג.

182) ואתחנן ה, ה.

183) מנחות סה, א"ב.

172) סוף הוריות.

173) פרש"י שם.

174) משלי יד, ד.

175) סנהדרין מב, א.

176) ברכה לג, יז.

177) ראה גם מרגליות הים (להר"ר

מרגליות) לסנהדרין שם. ניצוצי אור (להנ"ל)

לסוטה שם. אשל אברהם (להרא"י ניימרק)

לסוטה וסנהדרין שם. ועוד.

תואר מיוחד שלא מצינו דוגמתו אצל שאר תנאים ואמוראים (מלבד רבי אלעזר הגדול, כדאיתא בפרקי דר"א¹⁸⁴), אבל אעפ"כ, לא החשיב זאת רב יוסף למעלת עצמו, אלא לענין שניתן מלמעלה, כפי שאמר "אי לאו האי יומא דקא גרים".

וזהו גם מה ש"קרי אנפשי' ורב תבואות בכח שור" — שאף שלכאורה מודגש כאן כחו של השור, הרי נוסף לכך שגם כח זה ניתן לו ע"י הקב"ה, ואילו מישהו אחר הי' מקבל כח זה, הי' יכול לפעול יותר, הנה עוד זאת, שפעולת השור היא רק היגיעה בחרישה כו', כלשון חז"ל: "כשור לעול"¹⁸⁵, וכלשון הזהרה¹⁸⁶ שהובא בתניא¹⁸⁷: "כהאי תורא דיהבין עלי' עול בקדמיתא כו'", אבל צמיחת התבואה — "רב תבואות" — היא ע"י זריעת גרעיני החטה באדמה וירידת הגשמים וכו', ולכן אין מקום לגבהות הלב בגלל צמיחת התבואה.

ולכן, גם לאחר ש"שלחו להו סיני עדיף (למנותו לראש הישיבה) . . אפילו הכי לא קביל רב יוסף עלי' כו"¹⁷², ולא רצה לנהוג שררות בעצמו כל אותן שנים (עשרין ותרתי שנין) שמלך רבה, בגלל ענוותנותו כו'.

כה. ועדיין צריך להבין מה ש"אמר רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה וכו"¹⁸⁸:

א) איך יכול אמורא (רב יוסף) לשנות את דברי המשנה ולומר "לא תיתני"? — בשלמא אם יש ב' גירסאות בדברי המשנה, יכול אמורא לבחור גירסא אחת ולומר שהיא מדוייקת יותר, אבל לא לומר "אל תיתני".

ב) הלשון הרגיל בש"ס בכגו"ד הוא: "סמי מכאן", ומהו דיוק הלשון כאן: "לא תיתני"?

כו. ויש לבאר תחילה דברי המשנה "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא" — שגדלה מעלת רבי בענין הענוה ויראת חטא:

בנוגע ליראת חטא — מצינו בגמרא¹⁸⁹ בנוגע לרבינו הקדוש ש"לא הכניס ידו תחת אבנטו".

[ולהעיר, שבדברי האחרונים¹⁹⁰ הובא הלשון "למטה מטבורו". אבל, ענין זה הוא דין מפורש שאסור להכניס ידו מתחת טיבורו¹⁹¹. ואילו

184) ראה שם פ"ב. וראה גם לקו"ש ערחה"ש תשכ"ד ס"ז ואילך (תו"מ ח"מ ע' 9 ואילך). וש"נ.

185) ע"ז ה, ב. 189) שבת קיח, ב.

186) ח"ג קח, א. 190) ראה ברכ"י או"ח ס"ג סק"ב. ועוד.

187) פמ"א (נז, א). 191) ראה נדה יג, ב. רמב"ם ה' איסור"ב

188) ראה גם שיחת ש"פ במדבר, פכ"א הכ"ג.

החידוש בהנהגת רבינו הקדוש הוא — "שלא הכניס ידו תחת אבנטו", מצד הענין ד"יראת חטא".

ובנוגע לענוה — איתא בירושלמי¹⁹² "רבי הוה ענוון סגי" (עניו גדול), והיינו, שאע"פ שהיו אצלו "תורה וגדולה במקום אחד"¹⁹³, אעפ"כ הי' עניו גדול.

[ויש לבאר המשך הדברים בירושלמי בנוגע לרבי, שאמר, שכל מה שיאמר לי אדם אעשה, חוץ מה שעשו זקני בתירה לזקני הלל, שסילקו עצמן מן הנשיאות ומינו אותו במקומן¹⁹⁴, ואם יעלה רב הונא ריש גלותא לכאן, אני מושיבו למעלה ממני וכו' — דלכאורה אינו מובן: כיון שרבי אומר שלא יעשה מה שעשו זקני בתירה להלל, שמינו אותו במקומן, למה יושיב את רב הונא למעלה ממנו? ואם לרבי יש טעם לעשות כן, בודאי גם לזקני בתירה הי' טעם למנות את הלל במקומם?

ויש לבאר זאת, ע"פ מ"ש בגמרא במסכת מנחות¹⁹⁵: "אמר ר' יהושע בן פרחי, בתחלה, כל האומר עלה לה (לגדולה), אני כופתו ונותנו לפני הארי, עתה (שעליתי לגדולה), כל האומר לי לירד ממנה, אני מטיל עליו קומקום של חמין", ולכן לא יסלק רבי את עצמו מן הנשיאות, אלא רק יושיב את רב הונא למעלה ממנו].

כז. ועז"נ במשנה "משמת רבי בטלה ענוה כו", אך לאח"ז "אמר רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא":

ובהקדמה — שענין הענוה (וכיו"ב) הוא בכל דור לפי ענינו. וע"ד שמצינו בנוגע לע"ז, שמנשה אמר לרב אשי (שדיבר אודותיו שלא בדרך כבוד) "אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי"¹⁹⁶, כיון שבדור ההוא הי' יצרא דע"ז בתוקף כו', משא"כ בדורות שלאח"ז ש"קטלוהו ליצרא דע"ז"¹⁹⁷.

ומזה מובן שהכוונה בדברי המשנה "משמת רבי בטלה ענוה" היא — לדרגא נעלית ביותר בענין הענוה כפי שהיתה אצל רבי, שאע"פ שהי' מסדר המשנה וכו', הי' עניו גדול; ענוה בדרגא נעלית כזו — בטלה משמת רבי.

ואעפ"כ מצינו שאצל רב יוסף היתה מעלת הענוה בדוגמת מעלת הענוה של רבי. — בזמנו של רב יוסף לא הי' אמנם המעמד ומצב כפי שהי' בזמנו של רבי, אבל אעפ"כ, ענוותנותו של רב יוסף (שלא רצה

(195) קט, סע"ב.

(196) סנהדרין קב, ריש ע"ב.

(197) ראה יומא סט, ב. וש"נ.

(192) כלאים פ"ט ה"ג. כתובות פ"ב ה"ג.

(193) גיטין נט, רע"א. וש"נ.

(194) פסחים סו, א.

לנהוג בשררה כו') לפי ערך מעלתו בלימוד התורה (שהי' סיני), היא בדוגמת מעלת הענוה שהיתה אצל רבי.

ולכן "אמר רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא":

רב יוסף לא אמר "סמי מכאן" ענוה, כיון שהאמת היא כדברי המשנה ש"משמת רבי בטלה ענוה", וכך הי' המעמד ומצב במשך זמן, אלא שלאח"ז, בדורו של רב יוסף, חזרה והיתה אצלו מעלת הענוה בדוגמת הענוה של רבי.

ועפ"ז יומתק דיוק הלשון "משמת רבי בטלה ענוה", ולא "מתה", כמו "מתה טהרה ופרישות"¹⁷⁰ — כי, "מתה" פירושו שנתבטלה מציאות זו לגמרי, משא"כ "בטלה" היינו כמו ביטול ברוב וכו', שלאח"ז יכול להיות "חוזר וניעור"¹⁹⁸, ובנדו"ד, "משמת רבי בטלה ענוה", אבל לאח"ז, בדורו של רב יוסף, חזר וניעור ענין הענוה ע"ד שהי' אצל רבי.

ולכן אמר רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה, היינו, לא להשמיט זאת מדברי המשנה, אלא רק שלא ישנה זאת לתלמידיו, כיון שעכשיו ישנו ענין הענוה — "דאיכא אנא".

כח. ויש להוסיף ולקשר סיום המסכת עם התחלתה:

בסיום המסכת מדובר אודות יראת חטא — שלא זו בלבד שאינו עובר עבירה בפועל, אלא הוא מתיירא מענין החטא, ועד שבגלל זה משתדל ועושה ענינים מסויימים כדי שלא להכשל בחטא, כפי שמצינו ברב נחמן בר יצחק (שאמר לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא) שאמו "אמרה לי' כסי רישך ובעי רחמי" (בקש רחמים שלא ישלוט בך יצה"ר)¹⁹⁹.

ועד"ז בנוגע לענין הענוה — שאע"פ ש"ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית²⁰⁰, הנה החידוש במעלת הענוה אצל רבי ועד"ז אצל רב יוסף הוא אמיתית ענין הענוה, ששוללת אפילו "אחד משמונה בשמינית" (כפסק הרמב"ם²⁰⁰), כיון שגם מזה יכול לבוא כו'.

ועד"מ"ש בספרים²⁰¹, שצריך להתרחק מאה שערים מהיתר, כדי שלא לבוא לשער אחד של איסור.

וענין זה מצינו גם בהתחלת המסכת — "המקנא לאשתו .. אל תדברי עם איש פלוני", שאפילו אם אין זה באופן האסור (לולי קיניו

(198) ראה אנציק' תלמודית (כרך יג) (200) ראה לעיל הערה 158.
 בערכו (ע' כג ואילך). וש"נ. (201) ראה אוה"ח לזח"ג יג, א; עט, א.
 (199) שבת קנו, ב (ובפרש"י). וראה גם תר"מ חמ"ד ע' 75. וש"נ.

הבעל), כמו אל תסתרי (לא רק עם יחיד, אלא) עם מאה אנשים או עם אביך כו'²⁰², אין זה הנהגה הראוי' כו'.

כט. וההוראה מזה בשייכות לזמן מ"ת:

יהודי צריך להרגיש ששייכותו לתורה היא לא מצד עבודתו ויגיעתו, אלא מצד "האי יומא דקא גרים" [ולכן, גם מעלתו בלימוד התורה²⁰³ על "כמה יוסף (ד)איכא בשוקא", "שלמדתי תורה ונתרוממתי"²⁰⁴, אינה ענין של גאווה והתפארות כו'], שכן, הן אמת ש"לא יגעת ומצאת אל תאמין"⁸⁴, אבל, "אי לאו האי יומא" דמ"ת, ובאופן ד"נותן התורה", לשון הוה²⁰⁵, ה" לומד תורה ומשכחה²⁰⁶ וכיו"ב, וכאמור לעיל (סכ"ד) בענין "ורב תבואות בכח שור", שגם לאחרי יגיעת השור בחרישת השדה, הנה לולי ירדת הגשמים ע"י הקב"ה לא היתה צמיחת התבואה.

ויה"ר שתהי' פעולת "האי יומא" אצל כל אחד מישראל באופן שלמרות ש"כמה יוסף איכא בשוקא", שיש שם חכמים אחרים, יהי' הוא במעמד ומצב ש"יוסף דעת"²⁰⁷ בביהמ"ד, ובאופן "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו"²⁰⁸.

וע"י היגיעה בלימוד התורה, יקויים מ"ש¹⁴³ "אם בחוקתי תלכו (שתהיו עמלים בתורה) ואת מצוותי תשמרו וגו' (אזי) ונתתי שלום בארץ וגו' ואולך אתכם קוממיות", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

ל. מצינו בספרים²⁰⁹ שלכאורה אינו מובן מדוע רק דור הרביעי קיבל את התורה, בה בשעה שלימוד התורה הי' כבר אצל האבות, ש"הן הן המרכבה"²¹⁰, שלמדו תורה (כמפורש בקרא בנוגע ליעקב: "יושב אהלים"²¹¹,

של חסרון כביכול (ראה גם ד"ה לא תהי' משכלה תשי"ב שבהערה 135. וש"נ).

204 פרש"י פסחים שם.

205 ראה לעיל הערה 142.

206 ראה לעיל סכ"א.

207 קהלת א, יח.

208 ברכות כב, א. וש"נ.

209 ראה תו"א יתרו עג, סע"ג ואילך.

וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש דאשתקד

כתחלתה (תו"מ חס"ד ע' 248 ואילך). וש"נ.

210 ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

211 תולדות כה, כז.

202 ירושלמי סוטה פ"א ה"ב.

203 ועד"ז בקיום המצוות — שאין זה

רק באופן ש"מה איכפת לי להקב"ה כו' לא

ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות"

(ב"ר רפמ"ד), אלא גם באופן שע"ז פועלים

עילוי למעלה כביכול, כמארז"ל (איכ"ר פ"א,

לג) "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום

מוסיפין כח בגבורה של מעלה" (ולהיפך ח"ו

— "מתישין כח כו"), ולכן "למעשה ידיך

תכסוף" (איוב יד, טו), "נחת רוח לפני

שאמרתי ונעשה רצוני" (תו"כ ופרש"י ויקרא

א, ט. ועוד), שמזה מובן, שלפנ"ז הי' ענין

"אהלו של שם ואהלו של עבר" (212) וקיימו כל המצוות, אפילו מצוות שמדברי סופרים, ועד ש"מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם . . במצרים" (213). ומבואר בזה²⁰⁹, שכדי שיוכל להיות הענין דמ"ת, שאז בטלה הגזירה ש"עליונים לא יורדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה" (214) — גזירה שהתקיימה במשך כ"ו דורות — הוצרך להיות תחילה בירור וזיכוך כור הברזל דמצרים, ורק לאח"ז, הנה "בהוציאך את העם ממצרים (אז) תעבדון את האלקים ער ההר הזה" (215).

ובהתאם לכך נאמרה גם הוראת המשנה בנוגע למעלת לימוד התורה מעוני דוקא: "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר" (216). וענין זה שייך גם כשנמצאים במעמד ומצב של עשירות גדולה — שגם אז יכול וצריך להיות לימוד התורה באופן של לימוד מעוני, ע"ז שהלימוד הוא מתוך יגיעה דוקא, כמארז"ל "לא יגעת ומצאת אל תאמין" (217), ו"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עלי" (217) — ע"י הנהגה ע"פ "דרכה של תורה" ש"פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו'" (218), וע"ד שהתורה נמשלה ליינ שנותנים אותו בכלי חרס — "חכמה מפוארה בכלי מכוער" (219).

וכפי שמצינו אצל רבינו הקדוש, שהיתה אצלו עשירות גדולה ביותר, ועד שלא פסק מעל שלחנו "לא חזרת כו' ולא צנן כו' לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" (220), ואעפ"כ אמר "לא נהניתי (בעוה"ז) אפילו באצבע קטנה" (221), ודוקא ע"י הנהגה זו הי' יכול להיות מסדר התורה שבע"פ, והיינו לפי שאי אפשר להתייגע בתורה וביחד עם זה ליהנות ולהיות שקוע בהנאות עוה"ז.

לא. ובהמשך להמדובר החל מחג הפסח (222) אודות אלו שיצאו לאחרונה ממדינה ההיא, הנה אע"פ שהוראה הנ"ל (שבתור הקדמה ללימוד התורה צריך להבטיח שלא להיות מושקעים בהנאות גשמיות) שייכת לכל אחד מישראל — נקל יותר לפעול זאת אצל אלו שקיימו את התורה מעוני במשך יובל שנים (שנקרא ע"פ תורה בשם "עולם" (223)), כיון שהי'

(212) פרש"י עה"פ.
 (213) ראה לעיל הערה 157.
 (214) נחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.
 ועוד.
 (215) שמות ג, יב.
 (216) אבות פ"ד מ"ט. וראה גם שיחת יום
 ב' דחה"ש תשח"י סמ"ה (תו"מ חכ"ג ע' 65
 ואילך). וש"נ.
 (217) ברכות סג, ב. וש"נ.
 (218) פ"ו מ"ד.
 (219) תענית ז, סע"א.
 (220) ע"ז יא, א.
 (221) כתובות קד, א (ובפרש"י).
 (222)
 (223) ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. ועוד.

אצלם לא רק מעמד ומצב של העדר תענוגי עוה"ז, אלא סכנת נפשות בפועל ממש, שבגלל זה הוצרכו ללמוד תורה במרתפים ועליות גג כו'. ולא עוד אלא שממשיכים להראות דוגמא חי', שגם לאחר שבעזה"י יצאו יחד עם בני ביתם מן המיצר והשב"י, אינם מתעסקים בענינים של כבוד המדומה וכיו"ב, אלא ממשיכים להתנהג באופן ש"כל מעיני כן" ²²⁴ — בלימוד התורה (ללא פני' וללא תכלית כו'), וזוהי כל תשוקתם כו'; ועי"ז פועלים בכל המקומות שהגיעו אליהם, בסביבה הקרובה וגם הרחוקה, שיתוסף חיות בלימוד התורה בהתמדה ושקידה, באופן ד"יגעת", שאז בודאי יקויים גם ה"מצאת", באופן של מציאה שלא לפי ערך היגיעה. ויה"ר שתקויים אצלם ההבטחה "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר", ומתוך שמחה וטוב לבב. והנתנית כח על זה היא מזמן מתן תורתנו, שבו אוכלים ושמחים, להראות "שנוח ומקובל לישראל יום שנתנה בו התורה" (כדאיתא בשו"ע ²²⁵). וכיון ששמחה פורץ גדר ²²⁶, ניתוסף עי"ז בלימוד התורה באופן של פריצת גדרי השכל כו'.

ועד שע"ז זוכים ש"יעלה הפורץ לפנינו" ²²⁷ — משיח צדקנו, שבימיו לא יצטרכו לדאוג לענינים גשמיים, כמ"ש הרמב"ם בסיום ספרו, שאז יהיו "כל המעדנים מצויין כעפר", כב' הפירושים שבזה ²²⁸: (א) שהריבוי שלהם יהי' כעפר, (ב) שהטעם והחשיבות שלהם יהיו כעפר, שלכן לא יהיו שקועים בזה כו', וכל זה לפי שלימוד התורה יהי' באופן ד"כמים לים מכסים" ²²⁹, והיינו, שכשם שכשמסתכלים על הים רואים מים בלבד, אע"פ שיודעים שיש שם ברואים כו', כך גם כשמסתכלים על האדם רואים אצלו תורה בלבד.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) כל אלו שיצאו לאחרונה מרוסיא — שיאמרו לחיים, וינגנו ניגון שמח, וימשיכו את השמחה על כל השנה כולה, ובמיוחד בנוגע ללימוד התורה, ועי"ז יומשך להם בני חיי ומזוני, וכולם באופן של רויח.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "ניעט ניעט ניעקאוואָ".]

* * *

(227) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת

בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם.

(228) ראה גם תו"מ — יין מלכות ח"ג ע'

סד ובהערה 103 שם.

(229) ישע"י יא, ט.

(224) תהלים פז, ז.

(225) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד

סי"ח. וש"נ.

(226) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

ועוד.

לב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה בשעה שהקדימו ישראל כו'.

* * *

לג. המדובר במאמר²³⁰ (שמיוסד על מאמרו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע) בענין "סוף מעשה במחשבה תחילה"²³¹, קשור גם עם מעלתן המיוחדת של נשי ישראל:

איתא בגמרא²³²: "כתיב²³³ אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם .. אדם מביא חיטין חיטין כוסס (בתמי') .. נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו".

ובהקדם השייכות למ"ת — כיון ש"חטה" בגימטריא כ"ב, שרומז על כ"ב אותיות התורה²³⁴, ועוד זאת, שבחג השבועות מביאים שתי הלחם שבאות מן החטים²³⁵ (לאחרי הקדמת מנחת העומר שבאה מן השעורים). אבל, אין ענין יוצא מידי פשוטו — חטים כפשוטם, שהאדם מביא אותם, והאשה עוזרתו, בכך שמכינה מהם לחם הראוי למאכל האדם.

ומזה מובן שפעולת האשה היא בבחי' "סוף מעשה", שדוקא ענין זה עלה "במחשבה תחילה", למעלה מתחילת המחשבה, כשם שדוקא בגמר הבריאה נאמר²³⁶ "והנה טוב מאד", שהו"ע התענוג הכללי שבכללות הבריאה שלמעלה מתענוגים פרטיים כו', וקשור גם עם ענין היופי, שזוהי מטרת בריאה האשה — "שאינן האשה אלא ליופי"²³⁷.

וזוהי גם הדגשת מעלת נשי ובנות ישראל בנוגע לקבלת התורה, כמ"ש²³⁸ "כה תאמר לבית יעקב", "אלו הנשים", ואח"כ "ותגיד לבני ישראל" "אלו האנשים".

וכיון שמ"ת הו"ע תמידי, כנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הוה²⁰⁵ — הנה גם קדימת הנשים הו"ע תמידי, שזהו לפי שהאשה היא עקרת הבית, שבה תלוי' הנהגת הבית כולו (ובמילא גם ההשפעה על כל הסביבה כו'), כולל גם היותו "בנין עדי עד"²³⁹ — שמורה על הנצחיות של בני' (הקשורה גם עם נצחיות התומ"צ), להיותם "נצר מטעי"²⁴⁰ — עי"ז שמעמידים "דור ישרים יבורך"²⁴¹, "צבאות השם"²⁴²,

(230) פ"ג ואילך (לעיל ע' ... ואילך). וש"נ.

(231) פיוט "לכה דודי".

(232) יבמות סג, א.

(233) בראשית ב, יח.

(234) זח"ג קפח, ב. תקו"ז תס"ט (קיד, ב

(ס"א)).

(235) תשא לד, כב ובפרש"י שם.

(236) בראשית א, לא.

(237) תענית בסופה. וש"נ.

(238) יתרו יט, ג ובמכילתא ופרש"י

עה"פ.

(239) נוסח ברכות אירוסין ונשואין.

(240) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ

חלק.

(241) תהלים קיב, ב.

(242) בא יב, מא.

ומכינים אותם לקבל פני משיח צדקנו, ולומר עליהם "ראו גידולים שגידלנו", מתוך שמחה וטוב לבב.

וגם ענין זה שייך במיוחד לאלו שיצאו לאחרונה ממיצר ושבי' — כיון שלנשים יש חלק גדול בכך שהצליחו לקיים שם תומ"צ.

ועכשיו עליהן לעשות מהמקום שבו נמצאות — ארץ ישראל²⁴³, ובלשון הכתוב²⁴⁴ "ישושום מדבר וצי' ותגל ערבה", היינו, שגם מ"מדבר וצי'" עושים "ערבה" מלשון עריבות ומתיקות, ועד שנלך כולנו ביחד אל "ארץ טובה ורחבה"²⁴⁵, ושם יבנה ביהמ"ק במקומו, ו"מלאה הארץ דעה את ה'"²²⁹, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה, ואח"כ ניגון רבינו הזקן בן ד' הבכות (בבא הד' פ"א), והניגון "ניע זשוריצי כל־אֶפְצִי". ואח"כ ברך ברכת המזון על הכוס.]

* * *

לד. הסיבה לכך שלא נזכר לפני"ז אודות גזירת "מיהו יהודי" — לפי שזהו דבר הפשוט, ומובן מאליו מכל הדיבורים שלפני"ז, כיון שהבחירה בבנ"י יכולה להיות רק ע"י הקב"ה — "אתה בחרתנו מכל העמים", וגם מה שגר יכול להתגייר הוא רק בכחו של הקב"ה, שנתן כח זה לדייני ישראל; וכל שאר הענינים שעושים בקשר לזה — אין בהם ממש כלל, ואינם אלא רמאות — לרמות את עצמו ואת אחרים, לרמות יהודי וגם לרמות גוי וכו'.

ויה"ר שבקרוב ממש יקרעו את כל הניירות שבהם נכתב חוק זה, שלא הי' כמוהו בישראל, שיהודים יעמדו בתנועה של ביטול ושפלות רח"ל כלפי גוי, בה בשעה שבאמת הם "עם קרובו"⁹².

ואבוי לאלו שמאבדים את הזכות לבטל את הגזירה שהיא סכנה איומה כו', ואח"כ יצטערו על כך שהיו יכולים לפעול ולא פעלו מאומה, אלא היו בבחינת "איוב ששתק"²⁴⁶, שהי' זה דבר בלתי־רצוי.

ובודאי ינצח הקב"ה, ובחסד וברחמים — שבנ"י ידעו וירגישו את "גאון יעקב", והיוקר של תומ"צ, עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל, ויכירו בכך ש"הלכה" היא ענין עיקרי, ולכן יתנהגו ע"פ התורה.

ואז יקויים — אצל כל בנ"י יחד עם הגרים שנתגיירו כהלכה —

243) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א

(245) שמות ג, ח.

246) סוטה יא, א. וש"נ. וראה גם תו"מ

ע' תפח.

חס"ד ס"ע 13. וש"נ.

244) ישע"י לה, א. וראה לקו"ת במדבר

ד, ב.

מ"ש²⁴⁷ "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", ובאופן שכל הגוים יעמדו מסביב ויכריזו זאת, כפי שהכריזו בשעת מ"ת²⁴⁸,
ועד לקיום היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"²⁴⁹, כיון שיהי' ניכר ש"ה' אחד ושמו אחד"²⁵⁰.
[לאחרי תפלת ערבית והברלה, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל הנאספים שיחיו מ"כוס של ברכה".
בעת החלוקה הורה להרה"ח ר' רפאל חודייטוב לנגן הניגון "שמעו בנים . . אתם שלום".
טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו"].

(249) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
(250) זכרי' יד, ט.

(247) תהלים כט, יא.
(248) ראה זבחים קטז, סע"א.

הוספה

ב"ה. ה' מנ"א תשי"ד
ברוקלין

האברך . . . שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שהלימוד שלו אינו כדבעי וחסרה לו שקידה וחסר לו חבר וכו' ושואל חוות דעתי אודות הדרך ילך בה.

הנה עליו להתמסר במסירה ונתינה הדרושה ללימוד תורתנו הק' שהיא תורת חיים, וגם כפשוטו היינו בגשמיות, ותורת עולם, היינו תורה נצחית בכל מקום ובכל זמן ולכל אדם, ואל יניח להיצר הרע שיפתה אותו באמתלאות שונות ומשונות. וכבר ידוע הוראת חז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל תאמין, וכשילמוד ביגיעה לפי כחותיו בודאי יצליחו השי"ת ואחר משך זמן

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

ותורת עולם: ראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

הוראת חז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין כו': מגילה ו, ריש ע"ב.

לא ארוך גם הוא יתפלא על עצמו איך שנתן מקום להיצר הרע לפתותו בטענות מדומות, ויה"ר מהשי"ת שיעשה כל הנ"ל בהקדם האפשרי כי הרי הזמן היא אבדה שאינה חוזרת.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

הזמן .. אבדה שאינה חוזרת: ראה לקו"ש חכ"ה ע' 492 הערה ד"ה "יעדע רגע .. אבידה שאינה חוזרת". וש"נ.

לזכות

הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן בן מינדל

שזכה אשר מרשימותיו נערכה התוועדות זו

וזוגתו מרת רישא בת פרידא

נדפס על ידי ולזכות בנם וכלתם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת נחמה דינה

ולזכות בניהם ובנותיהם

מנחם מענדל הכהן, לוי הכהן, חי' מושקא,

אסתר מרים, משה פינחס הכהן ומרדכי הכהן

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

כ"ץ

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מכל יוצאי חלציהם

מתוך שמחה וטוב לבב